

ZİHİN, DAVRANIŞ VE TOPLUM: PSİKOLOJİ ARAŞTIRMALARI - SOSYAL PSİKOLOJİ-

Editör
Prof. Dr. Hamit COŞKUN

ZİHİN, DAVRANIŞ VE TOPLUM: PSİKOLOJİ ARAŞTIRMALARI

- SOSYAL PSİKOLOJİ-

Editör

Prof. Dr. Hamit COŞKUN

ZİHİN, DAVRANIŞ VE TOPLUM: PSİKOLOJİ ARAŞTIRMALARI

- SOSYAL PSİKOLOJİ-

Editör

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM
BAKANLIĞI SERTİFİKA NU/
Certificate Number: 82658

Prof. Dr. Hamit COŞKUN

ISBN: 978-625-5036-03-2

DOI: 10.5281/zenodo.23477577

Kapak-Dizgi/Cover-Design:

Umay Yayınevi

Kütüphane Kartı/Catalog in Publication

1. Baskı, Umay Yayınevi, iv+219 sf., dizin yok, kaynakça var, ek görseller var, Samsun, 2026; 1st Edition, Umay Publishing House, iv+219 pages, no index, bibliography included, images included, Samsun, 2026

Redaktör/Redactor:

Bahtı Gül KARTAL

Baskı-Cilt / Printing and Binding: Saytek Dijital Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Matbaa Sertifika No/ Printing House Certificate No.: 82296

Web Sitesi/ Web Page:

<https://umayyayinevi.com>

E-posta/Contact:

umayyayinevi@gmail.com
iletisim@umayyayinevi.com

Adres/Address:

55270, Atakum/Samsun/
Türkiye

Anahtar Kelimeler/Key Words

1. Sosyal Psikoloji, 2. Psikoloji Araştırmaları, 3. Zihin, 4. Davranış, 5. Toplum

Kitabın bütün yayın hakları Umay Yayınevi'ne aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Kitabın bütünü benzerlik ve yapay zekâ tespit yazılımlarıyla taranmıştır. Çalışmanın bütün hukuki sorumluluğu yazara aittir. All publication rights to this book belong to Umay Publishing House. Without written permission from the publisher, except for academic studies and promotional activities where the source is clearly indicated, the book may not be quoted in part or in whole; it may not be copied, reproduced, or published in any printed or digital medium. The entire book has been scanned using similarity and ai detection software. The author bears full legal responsibility for this work.

Atıf/Cite: Coşkun, H. (Ed.) (2026). Zihin, davranış ve toplum: Psikoloji araştırmaları -sosyal psikoloji-. Umay Yayınevi.

ÖN SÖZ

İnsan, düşünceleri, duyguları ve davranışlarıyla yalnızca bireysel özelliklerinin değil, içinde yaşadığı toplumun, kültürün ve kurduğu ilişkilerin de bir ürünüdür. İnsanların kendilerini ve başkalarını nasıl algıladıkları, hangi gruplara ait hissettikleri, toplumsal normlardan nasıl etkilendikleri ve sosyal çevreleriyle nasıl etkileşim kurdukları, sosyal psikolojinin temel araştırma konuları arasında yer almaktadır. Bu yönüyle sosyal psikoloji, birey ile toplum arasındaki karşılıklı etkileşimi bilimsel yöntemlerle inceleyerek insan davranışlarının anlaşılmasına önemli katkılar sunmaktadır.

Günümüzde toplumsal yaşamın giderek karmaşıklaşması, kültürel çeşitliliğin artması, çalışma ve yaşam koşullarının değişmesi ve dijital teknolojilerin gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası hâline gelmesi, sosyal psikolojinin önemini daha da artırmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, sosyal kimlikler, önyargılar, göç ve kültürel uyum, iş yaşamındaki psikososyal süreçler, dijital ortamlardaki olumsuz etkileşimler ve bireylerin yaşadıkları çevreyle kurdukları ilişkiler, sosyal psikolojinin kuramsal birikiminin güncel toplumsal sorunlarla birlikte değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

“Zihin, Davranış ve Toplum: Psikoloji Araştırmaları – Sosyal Psikoloji” adlı bu eser, sosyal psikolojinin farklı araştırma alanlarını bir araya getirerek birey, grup ve toplum arasındaki ilişkileri çok boyutlu bir bakış açısıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Kitapta yer alan çalışmalar, sosyal davranışların yalnızca bireysel tutum ve tercihlerle açıklanamayacağını; sosyal kimlikler, grup ilişkileri, kültürel değerler, kurumsal yapılar ve toplumsal koşullarla birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Eserin ilk bölümünde cinsiyet kimliği ile özdeşim ve cinsiyet sistemini meşrulaştırma eğilimlerinin benlik saygısı, iç grup yanlılığı ve çelişik duygulu cinsiyetçilik ile ilişkileri ele alınmaktadır. Bu çalışma, bireylerin ait oldukları gruplarla kurdukları psikolojik bağların ve toplumsal eşitsizliklere yönelik değerlendirmelerinin sosyal tutumlar üzerindeki rolünü anlamak açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır. Toplumsal cinsiyetin sosyal psikolojik boyutları, kamusal mekânlarda güven ve güvensizlik hissinin toplumsal cinsiyet bağlamında nasıl şekillendiğini inceleyen bölümde farklı bir açıdan değerlendirilmektedir. Böylece toplumsal cinsiyetin yalnızca bireysel tutumlarla değil, gündelik yaşam deneyimleri ve fiziksel çevreyle de ilişkili olduğu vurgulanmaktadır.

Kitapta kültürün insan davranışları üzerindeki etkisi, spor psikolojisi ve gündelik yaşam bağlamında ele alınırken, spor ortamlarının yalnızca fiziksel performansla sınırlı olmadığı; sosyal ilişkiler, kültürel değerler ve psikolojik süreçlerle de bağlantılı olduğu gösterilmektedir. Rekabetçi sporun bağlanma kuramı çerçevesinde değerlendirilmesi ise spor ortamlarındaki ilişkisel ve duygusal dinamiklerin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bu çalışmalar, sosyal psikolojinin farklı uygulama alanlarında bireysel deneyimlerle sosyal çevre arasındaki etkileşimi açıklama gücünü ortaya koymaktadır.

Eserin diğer bölümlerinde örgütsel yaşam ve çalışma ortamlarına ilişkin önemli psikolojik sorunlar ele alınmaktadır. Örgütsel narsisizmin kurumsal işleyiş ve çalışanların psikolojik yaşantıları açısından değerlendirilmesi, kurumların yalnızca yönetsel ve ekonomik yapılar olarak değil, aynı zamanda insan ilişkilerinin biçimlendiği sosyal ortamlar olarak anlaşılması gerektiğine dikkat çekmektedir. İş sağlığı ve güvenliğinde zihinsel süreçler, güvenli davranış ve psikososyal güvenlik ikliminin incelenmesi de çalışanların tutum ve davranışlarının örgütsel koşullardan bağımsız olmadığını göstermektedir. Çalışan kadınların sosyal destek, iş ve aile yaşamı ile psikolojik sağlık arasındaki ilişkilerinin ele alınması ise bireyin

farklı yaşam alanlarında üstlendiği rollerin ve sosyal destek kaynaklarının önemini vurgulamaktadır.

Çevre psikolojisi ve mekân algısına ilişkin çalışmalar, bireyin fiziksel çevresiyle kurduğu ilişkinin bilişsel, duygusal ve sosyal boyutlarına odaklanmaktadır. İnsanların yaşadıkları ve kullandıkları mekânları nasıl algıladıkları, bu mekânlarda kendilerini ne ölçüde güvende hissettikleri ve çevresel koşulların davranışlarını nasıl etkilediği, sosyal psikolojinin gündelik yaşamla doğrudan bağlantılı araştırma konuları arasında yer almaktadır. Bu çerçevede kitap, insan davranışlarını anlamada fiziksel çevrenin ve mekânsal deneyimlerin dikkate alınmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Günümüzün önemli toplumsal sorunlarından biri olan siber zorbalığın psikososyal temellerinin incelenmesi, dijital ortamların sunduğu etkileşim olanaklarının yanı sıra ortaya çıkarabildiği risklerin anlaşılmasına da katkı sağlamaktadır. Göç ve kültürel uyum süreçlerinin psikolojik açıdan değerlendirilmesi ise toplumsal değişimlerin bireylerin kimlikleri, aidiyet duyguları ve sosyal ilişkileri üzerindeki etkilerini anlamak bakımından önem taşımaktadır. Çoklu sosyal kimliklerin kuramsal yaklaşımlar ve güncel araştırmalar ışığında ele alınması da bireyin aynı anda farklı sosyal gruplara ait olabildiğini ve bu aidiyetlerin sosyal davranışlarını çeşitli biçimlerde etkileyebildiğini göstermektedir.

Bu eserin önemli özelliklerinden biri, sosyal psikolojinin temel kuramsal birikimini güncel toplumsal sorunlar ve farklı uygulama alanlarıyla buluşturmasıdır. Toplumsal cinsiyet, kültür, örgütsel yaşam, çevre, spor, göç, dijital etkileşimler ve sosyal kimlik gibi birbirinden farklı görünen konular, bireyin sosyal çevresiyle kurduğu ilişkinin çeşitli yönlerini ortaya koymaktadır. Bu çeşitlilik, sosyal psikolojinin yalnızca bireylerin sosyal davranışlarını açıklayan bir bilim dalı olmadığını, aynı zamanda toplumsal sorunların anlaşılmasına ve çözüm yollarının geliştirilmesine katkı sunan önemli bir araştırma alanı olduğunu göstermektedir.

Bilimsel bilginin gelişmesi, farklı kuramsal yaklaşımların ve araştırma bulgularının eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu anlayış doğrultusunda hazırlanan kitabın, psikoloji alanında öğrenim gören lisans ve lisansüstü öğrencilerine, akademisyenlere ve araştırmacılara yararlı bir başvuru kaynağı olmasını diliyorum. Ayrıca eserin, sosyal psikolojinin farklı çalışma alanlarına ilişkin yeni araştırma sorularının geliştirilmesine ve disiplinler arası bilimsel çalışmaların desteklenmesine katkı sağlayacağına inanıyorum.

Kitabın hazırlanmasında bilimsel bilgi birikimlerini, araştırmalarını ve emeklerini paylaşan tüm bölüm yazarlarına içtenlikle teşekkür ederim. Eserin yayıma hazırlanması sürecinde katkı sunan yayınevi çalışanlarına ve emeği geçen herkese de şükranlarımı sunarım.

“Zihin, Davranış ve Toplum: Psikoloji Araştırmaları – Sosyal Psikoloji” adlı bu eserin, birey ile toplum arasındaki karmaşık ilişkilerin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmasını, yeni bilimsel çalışmalara ilham vermesini ve sosyal psikoloji alanındaki bilgi birikimini zenginleştirmesini temenni ediyorum.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN

Editör

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ •i

İÇİNDEKİLER •iii

Seçil SEZEN - Prof. Dr. Serap AKGÜN

**CİNSİYET KİMLİĞİ İLE ÖZDEŞİM VE CİNSİYET SİSTEMİNİ
MEŞRULAŞTIRMANIN BENLİK SAYGISI, İÇ GRUP YANLILIK
VE ÇELİŞİK DUYGULU CİNSİYETÇİLİK İLE İLİŞKİSİ •1**

Doç. Dr. Çiğdem ÖNER

**TOPLUM, KÜLTÜR VE GÜNDELİK YAŞAMDA KÜLTÜREL
SPOR PSİKOLOJİSİ: ARAŞTIRMA VE UYGULAMA
EĞİLİMLERİ •22**

Dr. Öğr. Üyesi Elif Özge ERBAY

**KURUMSAL EGONUN MALİYETİ: ÖRGÜTSEL NARSİSİZMDEN
YOKSUNLUĞA VE ŞEFKAT ODAKLI ÇÖZÜMLERE •42**

Dr. Öğr. Üyesi Ali Ruhan ÇELİK

ÇEVRE PSİKOLOJİSİ VE MEKÂN ALGISI •66

Dr. Deniz ANTMEN

**KAMUSAL MEKÂNLARDA GÜVEN(SİZ)LİK HİSSİNİN
TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA İNŞASI •86**

Dr. Cihandar HASANHANOĞLU

**İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE ZİHİNSEL SÜREÇLER,
GÜVENLİ DAVRANIŞ VE PSİKOSOSYAL GÜVENLİK İKLİMİ:
PSİKOLOJİK BİR YAKLAŞIM •105**

Arş. Gör. F. Yağmur DEMİREL

**SİBER ZORBALIĞIN PSİKOSOSYAL TEMELLERİ:
KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE •131**

Öğr. Gör. Dr. Zeynep MERCAN - Arş. Gör. Tubanur İNANÇ BOZKURT

**ÇALIŞAN KADINLAR VE SOSYAL DESTEK: İŞ, AİLE,
PSİKOLOJİK SAĞLIK ÜÇGENİNDE YAŞAM •155**

Arş. Gör. Emre KARABUDAK

GÖÇ, KÜLTÜREL UYUM VE PSİKOLOJİ •164

Arş. Gör. Dr. Hanife Merve ÇATAN

**ÇOKLU SOSYAL KİMLİKLER: KURAMSAL YAKLAŞIMLAR VE
GÜNCEL ARAŞTIRMALAR •181**

Arş. Gör. Elif BALIKÇI ATARBAY

**SPOR ORTAMINI BAĞLANMA KURAMI İLE YENİDEN
DÜŞÜNMEK: REKABETÇİ SPORUN İLİŞKİSEL VE DUYGUSAL
DİNAMİKLERİ •199**